

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Өргөн уудам нутаг дэвсгэртэй, хүн амын суурьшил сийрэг, дэд бүтцийн хөгжил сул, далайд гарцгүй манай орны хувьд агаарын тээврийн салбар нь гадаад ертөнцтэй холбогдох гол гарц болон үндэсний аюулгүй байдлын тулгуур хүчин зүйлийн нэг болдог. Төрөөс агаарын харилцааг эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэлд тооцон бодлогоор дэмжин ажиллаж байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 1 дүгээр зүйл “Боомтын сэргэлт” хэсгийн 1.3-т “Монгол Улсын агаарын зайн зохион байгуулалт, агаарын замын ашиглалтыг сайжруулан дамжин өнгөрөх агаарын хөлгийн тоог нэмэгдүүлж, агаарын тээврийн либералчлахыг үе шаттайгаар үргэлжлүүлэх замаар ачаа тээврийн зангилаа төвийг бий болгож, аялал жуулчлалын салбарыг дэмжинэ” гэж заасан.

Түүнчлэн “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд зам, тээврийн салбарын болон боомтын дэд бүтцийг хөгжүүлэх чиглэлээр үндсэн таван зорилт дэвшүүлж, Монгол Улсыг бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд тулгуурлан, эдийн засгийн чөлөөт бүс, хуурай боомтуудыг үе шаттайгаар байгуулах замаар худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэх, агаарын зайн ашиглалтыг сайжруулан, дамжин өнгөрөх нислэгийн тоог нэмэгдүүлж, агаарын тээврийн либералчлахыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, ачаа тээврийн зангилаа төвийг бий болгож, аялал жуулчлалыг дэмжих зорилтыг дэвшүүлсэн.

Энэ хүрээнд Засгийн газрын 2020 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн “Шинэ нисэх онгоцны буудлын шатахуун хангамжийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 14 дүгээр тогтоолыг баталсан. Тус тогтоолын хэрэгжилтийг хангахтай холбогдуулан Олон Улсын гэрээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хооронд “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүн нийлүүлэх салбарт хамтран ажиллах тухай” хэлэлцээрийг байгуулсан ба мөн “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулсан.

Улсын Их Хурлаас өгсөн чиглэлийн дагуу удаа дараагийн уулзалт, хэлэлцээ хийсний үр дүнд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр” болон түүнд өөрчлөлт оруулах тухай протоколын төслийг оросын талтай эцэслэн тохиролцоод байна.

Хэлэлцээр болон түүнд өөрчлөлт оруулах тухай протоколын төсөл байгуулагдсанаар Монгол Улс, Оросын Холбооны Улс хоорондын хамтын ажиллагаа газрын тосны хангамжийн салбарт өргөжиж, улмаар агаарын хөлгийн түлшний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, “Чингис хаан” олон улсын нисэх буудлын шатахуун хангамжийг тасралтгүй үргэлжлүүлэх, агаарын тээврийн чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлж буй аж ахуйн нэгжүүдэд олон улсын стандартын шаардлагад нийцсэн шатахууныг тогтвортой, хямд үнээр нийлүүлэх боломж бүрдэх ач холбогдолтой юм.

Хэлэлцээр болон түүнд өөрчлөлт оруулах тухай протоколын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль, Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай тус тус нийцсэн болно.

ТАНИЛЦУУЛГА

“Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Монгол Улсын Засгийн газар болон Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр болон түүнд өөрчлөлт оруулах протоколын төслийн тухай

1.Үндэслэл, бодлогын орчин

Өргөн уудам нутаг дэвсгэртэй, хүн амын суурьшил сийрэг, далайд гарцгүй Монгол Улсын хувьд агаарын тээвэр нь гадаад ертөнцтэй холбогдох үндсэн гарц төдийгүй үндэсний аюулгүй байдлын чухал бүрэлдэхүүн хэсэг юм. Иймд Засгийн газраас агаарын харилцааг эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын нэг гэж үзэж, төрийн бодлогоор дэмжин ажиллаж байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын “Боомтын сэргэлт” хэсгийн 1.3-т “Монгол Улсын агаарын зайн зохион байгуулалт, агаарын замын ашиглалтыг сайжруулж, дамжин өнгөрөх нислэгийн тоог нэмэгдүүлэх, агаарын тээврийн салбарыг үе шаттайгаар либералчлах замаар ачаа тээврийн зангилаа төвийг бий болгож, аялал жуулчлалыг дэмжих” зорилтыг тусгасан.

Мөн уг бодлогын хүрээнд зам, тээврийн салбар болон боомтын дэд бүтцийг хөгжүүлэх, бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд тулгуурлан эдийн засгийн чөлөөт бүс, хуурай боомтуудыг үе шаттайгаар байгуулах, худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэх, дамжин өнгөрөх нислэгийн тоог өсгөх зорилтуудыг дэвшүүлээд байна.

2.Агаарын хөлгийн түлшний өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудал

Монгол Улс нь агаарын хөлгийн түлшийг 100 хувь Оросын Холбооны Улсаас импортолж байгаа бөгөөд сүүлийн таван жилийн хугацаанд хэрэглээ тогтмол өссөн үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал, 2022 онд 38,492 тонн байсан бол 2025 онд 84,366 тоннд хүрч, хоёр дахин нэмэгдсэн байна.

Аялал жуулчлал, эдийн засгийн идэвхжил нэмэгдэж байгаатай холбогдуулан 2028 он хүртэл агаарын тээврийн зорчигч болон ачаа тээвэр тогтвортой өсөх төлөвтэй бөгөөд зорчигчдын тоо 2024 онд 2.2 саяд хүрсэн бол 2028 онд 2.55 саяд хүрэхээр байна.

Нислэгийн тийзийн үнийн дунджаар 36 орчим хувь нь агаарын хөлгийн түлшний үнээс, харин түлшний үнийн 86 орчим хувь нь хил дээрх үнээс шууд хамааралтай байгаа нь түлшний үнэ тогтвортой байх нь иргэдэд үзүүлэх эдийн засгийн нөлөө өндөр болохыг харуулж байна.

Цаашид дэлхийн зах зээл дэх газрын тосны үнийн хэлбэлзэл, ОХУ-ын дотоод зах зээлийн нөхцөл байдалтай уялдан экспортын хязгаарлалт тогтоох, татвар нэмэгдүүлэх эрсдэл бодитоор үүсэх магадлалтай бөгөөд энэ нь агаарын хөлгийн түлшний нийлүүлэлт тасалдах, хомстол үүсэх эрсдэлийг дагуулж болзошгүй байна.

3.Хэлэлцээрийн явц, өнөөгийн нөхцөл байдал

ОХУ нь Монгол Улсын газрын тосны бүтээгдэхүүний гол ханган нийлүүлэгч бөгөөд агаарын тээврийн салбарт хамтран ажиллах саналыг удаа дараа илэрхийлж ирсэн. Монгол Улсад хийсэн ОХУ-ын Ерөнхийлөгч В.В.Путины айлчлалын үеэр “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүн нийлүүлэх салбарт хамтран ажиллах тухай” хэлэлцээрийг байгуулсан бөгөөд энэ хүрээнд “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрт Монгол Улсын Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Ц.Туваан, ОХУ-ын Эрчим хүчний сайд С.Е.Цивилёв нар урьдчилсан байдлаар гарын үсэг зурсан.

Засгийн газрын 2025 оны 04 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 15 дугаар хуралдааны тэмдэглэлийн дагуу “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг Улсын Их Хурлын Байнгын хороогоор хэлэлцүүлж, УИХ-ын гишүүдийн саналыг нэгтгэн 2025 оны 04 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 01/1169 дугаар албан бичгээр ОХУ-ын Эрчим хүчний яаманд хүргүүлсэн. ОХУ-ын Эрчим хүчний сайдаас 2025 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдөр хэлэлцээрт оруулах өөрчлөлтөд татгалзаж, хэлэлцээрийг яаралтай эцэслэх, “Монгол Улсад газрын тосны бүтээгдэхүүн нийлүүлэх тухай” Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр нь хамтдаа хүчин төгөлдөр үйлчлэх талаар дурдсан албан бичиг ирүүлсэн.

Үүнтэй холбогдуулан 2025 оны 09 дүгээр сард ОХУ-ын Владивосток хотод зохион байгуулагдсан Дорнын эдийн засгийн чуулга уулзалтын үеэр Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Г.Дамдинням уг хэлэлцээрт тусгах өөрчлөлтийн асуудлаар ОХУ-ын Эрчим хүчний сайд С.Е.Цивилёв, Байгалийн нөөц, экологийн сайд, Монгол-Оросын Засгийн газар хоорондын комиссын Оросын хэсгийн дарга А.А.Козлов нартай уулзалт хийсэн. Мөн оны 10 дугаар сард АҮЭБЯ-ны төлөөлөл Оросын талын итгэмжлэгдсэн байгууллага болох “Роснефть” НХН-ийн удирдлагуудтай уулзан, холбогдох асуудлаар тохиролцож, зөвшилцөлд хүрсэн.

2025 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Г.Дамдинням ОХУ-ын Эрчим хүчний дэд сайд П.Ю.Сорокиной цахим хурал хийж, Улсын Их Хурлын холбогдох Байнгын хороо, гишүүдээс өгсөн саналыг Оросын талд хүргүүлсэн.

Мөн 2025 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдөр ШХАБ-ын уулзалт, арга хэмжээний үеэр Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Г.Дамдинням ОХУ-ын Эрчим хүчний сайд С.Е.Цивилёв, Байгалийн нөөц, экологийн сайд, Монгол-Оросын Засгийн газар хоорондын комиссын Оросын хэсгийн дарга А.А.Козлов нартай Москва хотод уулзаж, Газрын тосны импортын хэмжээг нэмэгдүүлэх, агаарын хөлгийн түлшний хэлэлцээрт тусгах монголын талын тавьсан саналын талаар санал солилцсон.

2025 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдрийн цахим хурлын үеэр Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Г.Дамдинням ОХУ-ын Эрчим хүчний дэд сайд П.Ю.Сорокин хэлэлцээрт оруулах монголын талын тавьсан 7 саналыг тусган өөрчлөн найруулсан протоколын төслийг танилцуулсан.

Аж үйлдвэр, эрдэс баялгийн сайд Г.Дамдинням 2026 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдөр албан томилолтын хүрээнд ОХУ-ын Эрчим хүчний сайд С.Е.Цивилёв, Эрчим хүчний дэд сайд П.Ю.Сорокин нартай Москва хотод уулзаж, газрын тосны

бүтээгдэхүүнийг урт хугацаанд тогтвортой нийлүүлэх, агаарын хөлгийн түлшний хэлэлцээрийн сүүлийн хувилбарыг тохироод байна.

Дээрх уулзалтуудын дүнд ОХУ-ын Эрчим хүчний яамнаас 2026 оны 01 сарын 13-ны өдөр “Монгол Улсад агаарын хөлгийн түлш нийлүүлэх тухай” Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр”-т оруулах өөрчлөлтийн протоколын эцсийн хувилбарыг ирүүлсэн тул Олон улсын гэрээний тухай хууль болон Улсын Их Хурлын дэгийн тухай хуульд нийцүүлэн үндсэн хэлэлцээр болон түүнд өөрчлөлт оруулах протоколын төслийг нэг багц болгон Улсын Их Хурлын холбогдох Байнгын хороодтой зөвшилцөхөөр танилцуулж байна.

---oOo---